

04 SEKSZORG

TEKST: LOES VAN VUGHT

SEKSZORG

NOODZAAK OF BIJZAAK?

Seks en intimiteit is voor velen vanzelfsprekend, maar niet voor mensen met een beperking. FleksZorg biedt uitkomst in de vorm van 'sekszorg'. Oprichtster Loet Berkelmans merkt echter dat er nog altijd veel taboe op sekszorg ligt. Daar moet het Steunfonds Cliënten van FleksZorg verandering in brengen.

*Taboe
op seks-
zorg*

“Iedereen moet kunnen streven naar seksuele gezondheid; seks is een mensenrecht”, zegt Loet Berkelmans resoluut als ze het heeft over haar organisatie en de vele zorgvragers. Twaalf jaar geleden richtte ze FleksZorg op met als doel om mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking en ook ouderen seksuele ondersteuning te bieden, omdat zij vaak zelf niet in hun seksuele behoefte kunnen voorzien. “Onze cliënten kunnen een meervoudige lichamelijke beperking, chronische ziekte, autisme, spasmes, psychiatrische stoornissen of een combinatie daarvan hebben. Er zijn ouderen die het reguliere prostitutiecircuit niet in willen gaan en mensen met seksualiteitsproblemen, die willen oefenen. Ook zijn er cliënten met tbs, zij moeten voor hun behandeling een gezonde sekservaring op doen.”

Prostitutie

Cliënten van FleksZorg worden gekoppeld aan een passende seksverzorgende die langskomt om hen in hun behoefte te voorzien. En ja, daar worden deze verzorgenden voor betaald. Prostitutie? Loet vindt van niet. “Ja, het gaat om seks, maar daar houdt de vergelijking wel op. Het is appels met peren vergelijken.” Ook seksverzorgende Anita ziet zichzelf niet als prostituee. “Ik snap de vergelijking wel, ik word immers betaald voor seks”, vertelt ze. “Maar ik heb hiernaast ook nog ander werk, ik doe dit écht niet alleen voor het geld. Mijn FleksZorg-collega’s en ik werken met veel liefde en empathie. Velen hebben ook nog een reguliere baan in de zorg en hebben ervaring en compassie met de doelgroep. Ik zie het als een stukje aanvullende thuiszorg dat de cliënten nodig hebben. Daarnaast zie je niet aan mij dat ik dit werk doe. Ik ben altijd netjes gekleed, niet opzichtig. Dat willen mijn cliënten ook niet. Zij wensen een normale, alledaagse vrouw.”

Knikkende knieën

Anita werkt als verpleegkundige in de thuiszorg met ouderen. Tien jaar geleden zocht ze naar meer werk en kreeg ze van een collega het telefoon-

“Ik ben erachter gekomen dat lichamelijk contact en intimiteit basisbehoeften zijn. Cliënten zijn op zoek naar aandacht, intimiteit en aanraking”

nummer van FleksZorg. Echter dacht deze collega dat het om een uitzendbureau voor ‘flexibele zorg’ ging. Toen Anita belde en Loet haar uitleg gaf, krabde ze zich even achter haar oren. “Maar na enige overpeinzingen, dacht ik: waarom niet? Als het niets is, dan stop ik er toch mee?” En zo ging ze na het intakegesprek aan de slag. Met knikkende knieën ontmoette ze haar eerste cliënt, maar de afspraak verliep heel goed. “En elke afspraak daarna ging makkelijker en ik bleek het erg leuk te vinden, nu nog steeds”, vertelt Anita. Voor elke ‘nieuwe’ cliënt neemt ze een bloemetje of een doosje bonbons mee om het ijs te breken en ze drinken eerst op hun gemak een kopje koffie.

Twinkelende ogen

Anita ziet dat cliënten door haar bezoeken veranderen. Verlegen cliënten worden zelfverzekerder en een cliënt met agressief gedrag wordt rustig van haar bezoek. “Ik ben erachter gekomen dat lichamelijk contact en intimiteit basisbehoeften zijn. Cliënten zijn op zoek naar aandacht, intimiteit en aanraking. Ik geef ‘mijn jongens’ vaak massages en daar genieten ze intens van. Of ik zeep ze in tijdens een douche. Dat doet niemand voor ze. Stel je eens voor dat je nooit een knuffel of een kus krijgt? Dat ga je toch missen? Mensen met een beperking dus óók, maar daar wordt niet over gesproken en er wordt te weinig aandacht aan besteed. Het is een stukje aanvullende thuiszorg. En het zien van een grote glimlach tijdens mijn bezoek of van twinkelende ogen bij een aanraking of compliment, dat doet me zoveel goed. Dat is prachtig.”

Gemis

Ook cliënt Peter, die bij zijn geboorte een zuurstofgebrek had en daardoor spastisch is geworden, vertelt over zijn fijne ervaringen met FleksZorg. “Ik miste intimiteit: het knuffelen, het vasthouden en ja, daar komt ook seks bij kijken. Vier jaar geleden heb ik contact gezocht met FleksZorg en heeft Loet mij gekoppeld aan Petra. Zij komt altijd bij mij langs. Ik kan altijd voor een andere dame kiezen, maar Petra en ik hebben zo’n goede klik, zowel op fysiek als mentaal gebied. Naast intimiteit in bed hebben we ook intieme gesprekken. Alles is bespreekbaar. Ook dat miste ik.”

Taboes

Anita zou als seksverzorgende graag openlijk over haar werk vertellen, maar dat durft ze niet vanwege het stempel dat ze dan krijgt. “Ik heb kinderen, volwassen inmiddels, die niet weten dat ik dit werk doe en ik wil hen daar ook niet mee confronteren. Mijn man weet het wel. Hij vindt het prima en zelfs goed dat ik dit doe.” Loet benadrukt dat het taboe op sekszorg nog groot is. “De maatschappij oordeelt hard. Ondersteuning krijgen bij seks of ervoor betalen – ‘dat doe je niet!’ Met name de seksverzorgende is fout en stout. Geld verdienen aan seks is *not done* en al helemaal als het met mensen met een beperking te maken heeft.” Peter vindt het jammer dat men er zo spastisch – het woord gebruikt hij met zelfspot – over doet. “Als een man naar De Wallen gaat, rust daar minder taboe op, dan dat iemand met een beperking iets gaat zoeken bij een instantie als FleksZorg. En dat terwijl het een normale menselijke behoefte is.”

Politiek

Loet denkt niet dat het taboe ooit helemaal verdwijnt, maar ziet wel dat sekszorg door voorlichting langzaam bekender en meer geaccepteerd wordt. “Nu de politiek nog”, zucht ze. FleksZorg probeert al sinds het ontstaan vrijstelling van btw te krijgen op sekszorg, want een afspraak met een seksverzorgende is prijzig en veel cliënten hebben daar geen of weinig geld voor. “Sommige cliënten moeten alles bij elkaar schrappen om zo te sparen voor een afspraak. Dat is best triest.” De aanvraag om vrijstelling van btw te krijgen, wordt continu afgewezen. “Het Centraal Indicatie Systeem (CIS) heeft in 2010 gezegd onze zorgvorm niet te kunnen indiceren. Terwijl in de beleidslijnen en het Besluit Zorgaanspraken staat dat iemand die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertoont en een beperking heeft, daarin ondersteund moet worden. Dat is dan toch vreemd? Gelukkig heeft D66 in 2016 een motie ingediend voor meer seksuele ondersteuning voor mensen met een beperking. Alleen het praktische deel

daarin ontbreekt. Als men verder wil dan alleen praten en voorlichting geven, zijn daar geen vergoedingen voor. Mede daarvoor hebben we het Steunfonds opgericht.”

Strijden voor kwaliteit

Het Steunfonds Cliënten van FleksZorg is in 2015 ontstaan in navolging van het platform Sociaal Erotische Zorgverlening. Dat ontstond in 2007 en ging wegens gebrek aan tijd en financiën alweer snel ter ziele. “Het platform had als doel om de ondersteuning bij seksualiteit naar een hoger plan te tillen. We zetten dit via het Steunfonds nu opnieuw door.” Uiteindelijk moet het Steunfonds een krachtige, onafhankelijk organisatie worden met een andere naam. Het fonds moet een belangenbehartiger zijn voor cliënten en strijden voor meer kwaliteit. Daarbij moet je denken aan het opstellen van keurmerken en criteria voor seksverzorgenden en -organisaties, het verzorgen van opleidingscertificering, trainingen voor seksverzorgenden, voorlichting geven aan de maatschappij en wetenschappelijk onderzoek laten doen naar sekszorg. “Ons hoofddoel is om iedereen met een beperking te kunnen laten streven naar seksuele gezondheid en natuurlijk de taboes doorbreken.” Het Steunfonds is nog op zoek naar krachtige bestuursleden die meedenken over het steunfonds en de standpunten willen uitdragen.

Leren van elkaar

Er bestaat nog geen officiële opleiding of training voor seksverzorgenden en daarom geeft FleksZorg voorlichting en organiseert bijeenkomsten waarin thema’s als agressie, haptonomie en autisme worden besproken. Daarnaast wordt er geleerd van elkaar. “De GGD heeft daarvoor een ruimte voor ons beschikbaar gesteld. Ook worden onze verzorgenden daar twee keer per jaar getest op soa’s.” Anita zou het fijn vinden als er voor sekszorg bepaalde criteria en regels komen. “We hebben met mensen te maken die zeer kwetsbaar zijn en het is onze verantwoordelijkheid om daar voorzichtig en goed mee om te gaan. Er zijn jongens die via een escort aan een dame komen en vervolgens te veel moeten betalen, geen waar krijgen voor hun geld of niks durven zeggen. Dat kan niet. Daarom zijn goede afspraken en gepassioneerde mensen zo belangrijk.”

De namen van de seksverzorgende en cliënt zijn wegens privacyredenen veranderd.